

Titel: Udrag fra Johannes Climacus eller De omnibus dubitandum est

Citation: "Søren Kierkegaards Skrifter, Bd. K15", i *Søren Kierkegaards Skrifter, Bd. K15*, udg. af Niels Jørgen Cappelørn; Joakim Garff; Johnny Kondrup; Tonny Aagaard Olesen; Steen Tullberg, Søren Kierkegaard Forskningscenteret 2012 . Onlineudgave fra Søren Kierkegaards Skrifter: <https://tekster.kb.dk/text/sks-jc-txr-shoot-iddbf0afc0-8628-4609-9d56-df3cd52d4662.pdf> (tilgået 01. august 2024)

Anvendt udgave: Søren Kierkegaards Skrifter, Bd. K15

Ophavsret: Materialet er dedikeret til public domain. Husk dog altid at kreditere ophavsmanden.
[Læs CC0-erklæringen](#)

3. Efter færdiggørelsen af første del kommer SK ikke meget videre, og de mange afbrud i kladden viser, at arbejdet med denne anden del har været trægt. Kladden er videreført, bl.a. med et »Cap. I«, uden at SK dog har husket som i renskriften at slette kapitel 4 og tilføje »Pars secunda«. Dette »Cap. I« har i kladden ganske vist samme overskrift som i renskriften (»Hvad det er at tvivle?«, jf. SKS 15, 53), men indholdet er ikke blevet benyttet. I stedet har SK efterladt siden blank og er fortsat på et nyt dobbeltblad (ms. 2.3), hvis indhold siden er ført ind i renskriften. Dette har gentaget sig, idet kladden er genoptaget på et nyt dobbeltblad (ms. 2.4), der ligeledes er indført i renskriften. Således afspejler manuskriptmaterialet tydeligt, at der har været vanskeligheder ved projektet, inden det blev opgivet. Formentlig i denne fase har SK udarbejdet en detaljeret disposition for skriftets øvrige dele* og desuden en række udkast til disse, der kredser om tvivlens forhold til idealitet og realitet, de gæske skeptikers tvivl samt Descartes.* Disse udkast synes at ligge til grund for anden dels første kapitel, men rummer en del tanker, der ikke nåede at få en plads i den ufuldendte fortælling. Derimod har udkastene en tydelig sammenhæng med optegnelser i SKs journaler fra slutningen af 1842 eller begyndelsen af 1843. Således finder vi følgende linjer om Descartes: »Cartesius lærer, at Forundring (admiratio) er den eneste Sjæls Lidenskab, der ingen Modsætning har – derfor seer man hvor rigtigt det er at gjøre den til Udgangspunkt for al Philosophie.«* Formentlig i dec. 1842 henviser SK i Notesbog 13 ligeledes til det anførte sted: »Cartesius (i hans Opsats de passionibus) gjør rigtig opmærksom paa, at admiratio ingen Modsætning har (cfr artic: LIII.). Ligeledes at cupiditas ikke bør have sin Modsætning i aversio; men ingen Modsætning bør have (cfr artic. LXXXVII.). Dette er mig af Vigtighed for min Theorie af Angst cfr JJ. bagfra p. 3.«.* På samme side bemærker SK følgende: »Det er Skjønt at see den redelige Alvor, med hvilken Cartesius har fattet den Idee, at man bør tvivle om Alt, hvorledes han intet Bestaaende vil krænke, ikke henrive andre Msker i den samme Tvivl. Exempler nok herpaa findes i hans Dissertatio de methodo. Jeg har bemærket dem i mit Exemplar. Man faaer dog et ganske andet Indtryk af Cartesius ved selv at læse ham.«* Dette synes at være første gang, SK studerer Descartes grundigt, og anledningen kan meget vel være arbejdet med JC, men optegnelserne i notebøgerne viser, at det samtidig har virket ansporende for andre af SKs spirende projekter.